

Covid-19: ผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านแรงงานในภาพรวม

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา -19 (Covid-19) ที่ระบาดไปทั่วโลกและเรื้อรังตั้งแต่ปลายปี 2562 เป็นต้นมา โดยข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 มีผู้ติดเชื้อทั่วโลกกว่า 857,000 ราย และมีผู้เสียชีวิตกว่า 42,000 ราย การระบาดไปทั่วโลกดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง การศึกษาของ McKinsey & Co. คาดการณ์ว่า หากสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้เร็วและรัฐมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ GDP ทั่วโลกจะติดลบอยู่ที่ร้อยละ 1.8 และใช้เวลาจนถึงไตรมาสแรกของปี 2564 กว่าการเติบโตจะกลับมาอยู่ระดับเดียวกับกับสถานการณ์ก่อนหน้าการระบาด แต่หากการระบาดยืดเยื้อและมีการระบาดซ้ำ หรือที่เรียกว่า Second Wave และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ได้ผลนัก GDP ของโลกจะติดลบอยู่ที่ร้อยละ 5.7 และต้องใช้เวลาราว 4 ไตรมาสของปี 2565 กว่าเศรษฐกิจจะฟื้นตัวในระดับก่อนวิกฤต ผลกระทบดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและการจ้างงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization: ILO) ได้ประเมินผลกระทบจากการแพร่ระบาดนี้ว่า จะทำให้เกิดการว่างงานทั่วโลกกว่า 25 ล้านคน และในกรณีที่เลวร้ายที่สุด อาจมีผู้ตกงานถึง 188 ล้านคน เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมา หลายประเทศมีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนจากกรณีของสหรัฐฯ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนผู้ติดเชื้อมากที่สุดในโลก¹ โดยมีชาวอเมริกันยื่นเรื่องขอรับสิทธิประโยชน์จากการว่างงานแล้วถึง 3.3 ล้านคน ในสหราชอาณาจักรแม้ว่าจะยังไม่มีตัวเลขผู้ว่างงานออกมาอย่างแน่ชัด แต่มีการวิเคราะห์ว่าจะมีผลกระทบไม่น้อยกว่า 1 ล้านคน สำหรับออสเตรเลีย ซึ่งถือเป็นประเทศที่มีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำต่ำมากที่สุดในโลก² ก็ต้องเผชิญกับภาวะการว่างงานที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน กล่าวคือ เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 65.7 หรือมีประชากรว่างงานรวมมากกว่า 5 แสนคน ซึ่งนับเป็นอัตราการว่างงานที่สูงที่สุดของออสเตรเลียในรอบ 74 ปีเลยทีเดียว

สำหรับภูมิภาคเอเชีย ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการแพร่ระบาดครั้งนี้ แม้สถานการณ์ในประเทศจีนจะมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ก็ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งเดินทางไปยังประเทศต่างๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการงด/ยกเลิกเดินทางภายในภูมิภาคเอเชียด้วยกันเอง ซึ่งกระทบต่อธุรกิจต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวตลอดทั้ง Supply Chain แรงงานในภาคต่างๆ อาทิ การบินและการเดินทาง การเงินและประกันภัย และค้าปลีก รวมถึงภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบจากการลดการสั่งซื้อจากทั่วโลก ต่างได้รับผลกระทบจากการลดชั่วโมงในการทำงานและการเลิกจ้างจำนวนมาก แม้จะยังไม่มีตัวเลขแนวโน้มการว่างงานในเอเชียที่ชัดเจน แต่สถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อแรงงานในจีนไปแล้วกว่า 5 ล้านคน (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติของจีน ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2563) หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 6.2 จากจำนวนแรงงาน

¹ สหรัฐมียอดผู้ป่วยโรคโควิด-19 สูงที่สุดที่จำนวน 236,036 คน ข้อมูล ณ วันที่ 3 เมษายน 2563

² ออสเตรเลีย จ่ายค่าแรงขั้นต่ำ 417 บาทต่อชั่วโมง หรือ 18.93 ดอลลาร์ออสเตรเลีย ข้อมูลดังกล่าวเป็นการนำค่าแรงขั้นต่ำรายชั่วโมงอิงตามสกุลเงินของประเทศเหล่านั้น มาแปลงเป็นเงินบาทไทย ตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2562

ทั้งสิ้น 442.47 ล้านคน ในขณะที่ฝ่ายบริหารทรัพย์สินของสหพันธ์สมาคมการท่องเที่ยวและการบริการในอินเดีย ประเมินว่า ในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการของอินเดีย อาจมีผู้ตกงานสูงถึง 38 ล้านคน

ในส่วนของไทย ก็ได้รับผลกระทบไม่น้อยเช่นกัน โดยธนาคารแห่งประเทศไทยประเมินภาวะเศรษฐกิจไทยว่า ตลอดทั้งปี 2563 น่าจะมีเศรษฐกิจที่หดตัวกว่าร้อยละ 5.3 โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวที่ติดลบจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าสูงถึงร้อยละ 42.6 ซึ่งเป็นผลจากมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค อาทิ การปิดให้บริการของสถานที่เสี่ยง การจำกัดการเดินทาง/การเคลื่อนย้ายของประชากรระหว่างพื้นที่ และการงดกิจกรรมกลุ่ม มาตรการเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อแรงงานจำนวนมาก โดยมีการคาดการณ์ว่าจะมีแรงงานไทยว่างงานสูงถึง 7-8 แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.10 ของกำลังแรงงานทั้งหมด³ อย่างไรก็ตาม จากโครงสร้างการเก็บข้อมูลการว่างงานของไทยที่ยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการนับชั่วโมงทำงานเพียง 1 ชั่วโมง ให้ถือเป็นการจ้างงานแล้วนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวเลขที่แท้จริงของการว่างงาน ที่อาจสูงกว่าการประเมินดังกล่าวได้

สำหรับแรงงานต่างด้าวในไทย ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญในภาคการผลิตและการบริการของไทย ต่างได้รับผลกระทบเช่นกัน โดยมีการคาดการณ์จำนวนแรงงานต่างด้าวซึ่งทยอยเดินทางกลับจากสถานขึ้นส่งทั่วประเทศแล้วกว่าแสนราย⁴ (จากจำนวนแรงงานต่างด้าวในระบบ ณ ธันวาคม 2562 ทั้งสิ้นจำนวน 3.01 ล้านคน) ซึ่งรัฐควรมีมาตรการรองรับที่ชัดเจนล่วงหน้าสำหรับกำลังแรงงานเหล่านี้ในกรณีที่สถานการณ์การระบาดคลี่คลายและภาคการผลิตและการบริการเริ่มฟื้นตัว จะสามารถนำแรงงานเหล่านี้กลับเข้าระบบได้ทันท่วงทีอย่างไร ในขณะเดียวกัน แรงงานไทยที่อยู่ในประเทศต่างๆ ก็ได้รับผลกระทบจากมาตรการของรัฐบาลต่างๆ ต่างถูกเลิกจ้างและทยอยเดินทางกลับประเทศด้วยเช่นกัน อาทิ ลูกจ้างรายวันในร้านค้าและร้านอาหารในมาเลเซีย แรงงานไทยในภาคประมง/สวนปาล์มในมาเลเซีย แรงงานในภาคก่อสร้างในสิงคโปร์ และแรงงานในภาคบริการในเกาหลีและญี่ปุ่น

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการว่างงานดังกล่าว จึงได้ทยอยออกมาตรการต่างๆ เพื่อบรรเทาปัญหาของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการว่างงาน อาทิ การให้เงินช่วยเหลือ 5,000 บาท เป็นระยะเวลา 6 เดือน สำหรับลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้าง (กรณีไม่ได้รับชดเชยจากกองทุนประกันสังคม) มาตรการพักเงินเดือนและลดดอกเบี้ยรวมถึงการยืดระยะเวลาชำระหนี้เงินกู้ และมาตรการให้ความยืดหยุ่นในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวอาจยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะหากสถานการณ์การระบาดยืดเยื้อ และส่งผลกระทบต่อการทำงานในวงกว้างมากขึ้น มาตรการชดเชยรายได้ที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมาตรการในการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาทักษะอาชีพ (Re-skill/Up-skill) ที่จำเป็นในช่วงวิกฤตเหล่านี้ อาทิ หลักสูตรพิเศษที่ช่วยเพิ่มทักษะด้านภาษาและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ การฝึกอบรมด้านการสืบค้นข้อมูล การดึงข้อมูล การวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์ข้อมูลจาก Big Data การฝึกทักษะด้าน IT Literacy ทั้งด้าน Hardware และ Software การฝึกทักษะด้าน Digital Image and Design ไปจนถึงการตลาดแบบดิจิทัล ตลอดจนการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้อยู่ตลอดและการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อช่วยเหลือแรงงานที่ได้รับผลกระทบโดยเฉพาะแรงงานในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ อาจจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาควบคู่ไปด้วย

³ จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ณ ธันวาคม 2562 ไทยมีประชากรอยู่ในวัยกำลังแรงงานทั้งสิ้น 38.2 ล้านคน และมีผู้ว่างงาน 5.5 แสนคน

⁴ ข้อมูล ณ วันที่ 22 มีนาคม 2563 ที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/871986>

กล่าวโดยสรุปแล้ว การระบาดของโรคติดเชื้อ Covid-19 ส่งผลกระทบต่อภาคแรงงานทั่วโลก และแทบจะทุกอุตสาหกรรม ผลกระทบจะมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยความยืดหยุ่นของสถานการณ์การระบาด และมาตรการบรรเทาผลกระทบทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องว่าจะได้ผลมาก/น้อยเพียงไร รวมถึงมาตรการต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งในการบริหารจัดการกำลังแรงงานที่ต่างทยอยเดินทางกลับประเทศไปแล้วในกรณีเศรษฐกิจเริ่มมีการฟื้นตัวและกลับมามีความต้องการจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการจ้างงานนั้นมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปหรือมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีทักษะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

สิริกานดา กองโชค

สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน

เมษายน 2563

Source:

<https://forbesthailand.com/commentaries/economic-outlook/บทเรียนธุรกิจการลงทุน.html>

<https://www.ryt9.com/s/prg/3110499>

<https://www.thairath.co.th/scoop/1805611>

<https://www.terrabkk.com/articles/197654/covid-19-ส่งผลกระทบต่อแรงงานทั้งในและนอกระบบเท่าไร>

<https://www.prachachat.net/world-news/news-442813>

<https://thestandard.co/covid19-malaysias-lockdown-and-thai-labor/>

<https://www.posttoday.com/finance-stock/columnist/618806>

<https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/122768>

https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_30Mar2020.aspx

<https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1799371>